

Ekologiskt utan genmodifierade organismer – GMO

GMO BETYDER GENMODIFIERADE organismer. Genmodifiering är en teknik att förändra levande varelsers ärftliga egenskaper på ett sätt som inte kan ske på naturlig väg genom exempelvis parning eller pollinering.

Genteknik används i livsmedelsproduktionen framför allt på växter. Även genmodifierade djur har skapats av olika forskare, men inga finns ännu i praktiskt bruk. Användningen av GMO har olika syften. Det vanligaste syftet är att påverka grödan så att den tål kemiska bekämpningsmedel. Ett annat syfte är att ändra växternas näringsinnehåll. Man forskar till exempel på att berika ris med betakaroten, ett ämne som är nödvändigt för att människor ska kunna bilda A-vitamin och som finns naturligt i exempelvis morötter.

Tekniken används också för att anpassa växter till industriändamål. Det finns till exempel en genmodifierad potatis som innehåller en stärkelse speciellt anpassad för papperstillverkning.

GMO minskar inte beroendet av kemiska bekämpningsmedel

Fyra vanliga lantbruksgrödor står för praktiskt taget hela GMO-odlingen i världen: sojaböna, majs, bomull och raps. Ungefär 80 procent av GMO-sorterna är framtagna för att tåla kemisk bekämpning av ogräs med ett visst bekämpningsmedel utan att skadas själva av det. Men användningen av sådana grödor har lett till att vissa ogräs också lärt sig tåla bekämpningsmedlet och starkare

medel måste då användas för att bekämpa ogräset.

Ungefär 20 procent av GMO-grödorna, t.ex. bomull, har fått ”inbyggda” bekämpningsmedel mot vissa skadeinsekter. Precis som med ogräsen har det lett till att vissa insekter börjat utveckla resistens (motståndskraft) mot bekämpningsmedlet. Därmed försvinner effekten av grödans inbyggda skydd och nya medel måste sedan utvecklas för att bekämpa skadeinsekten.

Med det här sättet att utveckla jordbruksgrödorna för att till exempel undvika ogräs och skadedjur gör man jordbruket ännu mer beroende av kemiska medel.

Hälsorisker

Den bäst kända hälsorisken med GMO är när allergiframkallande ämnen sprids till föda som inte tidigare orsakat allergi. I flera fall har GMO-grödor stoppats därför att de visat sig ge allergiska reaktioner. Det finns heller inte mycket kunskap om hur enskilda flyttade gener påverkar andra gener hos djuret eller växten och hur detta skulle kunna påverka människors hälsa.

GMO-grödor ger inte mer mat

GMO-industrins förespråkare menar att man med denna teknik kan öka skördarna och minska världssvälten. Men ännu finns inga erfarenheter av att GMO-grödor ger fattiga

och svältande människor mer mat. De genmodifierade grödor som finns idag ger inte högre skördar. Det är mycket dyrt för fattiga småbönder att köpa frö till en GMO-gröda i stället för att odla eget frö som de är vana vid. GMO-grödorna leder också till en ensidig odling över hela världen i stället för ett mångsidigt jordbruk som är sundare för jord, natur, djur och människor.

GMO-utsädet ägs av multinationella företag

Mycket pengar satsas på forskning för att utveckla GMO-grödor och det blir mindre pengar över till forskning för att utveckla ett uthålligt jordbruk med ökad biologisk mångfald, bättre hushållning med växtnäring, hög livsmedelskvalitet och mindre beroende av fossil energi och kemiska bekämpningsmedel. Forskningen för att ta fram GMO-grödor drivs främst av stora multinationella företag som också utvecklar och säljer de bekämpningsmedel man gjort grödan tålig mot.

Det vanligaste skälet till att odlare väljer MO-grödor är att den kemiska ogräsbekämpningen blir enklare och säkrare när man bara behöver använda ett ogräsmiddel. Priset är högre kostnad och ökat beroende av industrin i jordbruket. Utsäde från GMO-grödor är dyrare än annat utsäde och det är företaget som har patent på användningen. Det betyder att bonden inte får spara av sin skörd till eget utsäde, utan måste köpa nytt frö av företaget varje år.

Nej till GMO i ekologisk produktion

Av bland annat försiktighetsskäl tar ekologiska producenter globalt bestämt avstånd från att använda GMO. Men även tre fjärdedelar av Sveriges bönder vill inte odla GMO-grödor och i odlingskonceptet. Svenskt Sigill tillåter inte GMO-grödor. För konsumenten har man

fortfarande inte hittat någon fördel med mat från GMO-grödor. För fattiga bönder i u-länder ger det inte bättre ekonomi. För miljön är det ett stort risktagande.

Möjlighet att välja GMO-fritt?

För att kunna välja mat som producerats utan GMO gäller det att det finns möjlighet att hålla den ekologiska odlingen GMO-fri.

EUs lagstiftning för ekologisk produktion tillåter inte användningen av GMO vilket är avsett som ett skydd av den ekologiska produktionen från GMO. Men för närvarande har Sverige Europas svagaste skydd mot genförorening och av dem som drabbas av sådan:

- 🍏 Avstånden som krävs mellan GMO-grödor och andra grödor, inklusive de ekologiska, är alltför korta vilket kan leda till rutinmässig genförorening av grödorna.
- 🍏 Möjligheterna att spåra ursprunget till en genförorening är mycket begränsade. Medan de flesta EU-länder kräver ett godkännande av varje enskild GMO-odling eller någon form av licens. I Sverige finns inga sådana krav.
- 🍏 Det finns ingen form för ersättning till dem som drabbas av förorening av GMO. För en ekologisk odlare innebär en sådan förorening förlorad certifiering, förlorad marknad med merpris, förlorad förtroende och två års karens för att bli godkänd ekologisk producent igen.

Med otillräcklig lagstiftning faller kostnaderna på den stora majoritet lantbrukare som inte vill odla GMO. De ekologiska producenterna skulle i stället vilja se regler som allra minst innebär: Att GMO-odlingar ska registreras, att det finns GMO-fria zoner för utsädesodling och att det finns former för att ersätta lantbrukare som drabbas av förorening.